

SzocKafé, 2005. február 17. A szegénység térbeli elhelyezkedése

Szociális Szakmai Szövetség SzocKafé sorozatának keretében 2005. február 17-én a szegénység térbeli elhelyezkedéséről Koszorú Lajos építésszel beszélgettünk, aki település- és területi tervezéssel foglalkozik.

Koszorú Lajos szakmai tapasztalatai alapján kiemelte azt, hogy már a '80-as években beindult az a sokdimenziós folyamat, amely a mai helyzet kialakulásához vezetett. Milyen a mai helyzet? Nos az előadás során Borsod-Abaúj-Zemplén megye területrendezési tervének bemutatásával valamint Csongrád város fejlesztési tervének sajátosságait kiemelő – képekkel és térképekkel illusztrált – beszámolóból bepillantást nyerhettünk ebbe.

A változások legfontosabb mozgatórugója a piac, amely alapvetően átalakította a társadalmat és térben is új struktúra létrejöttét eredményezte. A kialakult piaci intézmények kirekesztettek bizonyos csoportokat: vagy úgy, hogy azok a fogyasztásban nem tudnak részt venni, vagy úgy, hogy termelőként nem tudnak részt venni a gazdaságban.

Ezzel egy időben a korábbi kvázi szociális háló szervezetei is leépültek: megszűntek a nagyvállalatok, szövetkezetek, munkásszállók. A teljes körű foglalkoztatás evidenciáját a munkanélküliség megjelenése – és bizonyos területeken kiemelten tartóssá válása - váltotta fel.

Az átalakulás folyamatában - az ágazati átalakulás következményeként - megváltoztak a gazdaság súlypontjai, szakmák egész sora értékelődött le, megnőtt a kivetettek száma. Az információs társadalom kibontakozásával egyes társadalmi csoportok vákuumba kerültek. Az ország különböző térségei között egyre inkább felerősödő szelektív tényezők e folyamatokat még inkább kiélezték, továbbá új tartalmakkal töltötték fel a korábbi területi egyenlőtlenségeket. Az infrastrukturális ellátás differenciáló hatása felerősödött, ami még tovább erősíti a különbségeket a különböző térségek és területek között.

Az egyes területek társadalmi-gazdasági helyzete a lakásállomány állapotában is tükröződik. A hátrányos helyzetű településeken az átlagos falusi épület legalább ötven, de inkább hetven-nyolcvan éves, infrastrukturális felszereltsége változó ugyan, de kijelenthető, hogy az alacsonyabb lélekszámú falvakban nem jó – mondta Koszorú Lajos. Ezek az épületek gyakorlatilag nem kapták meg a szükséges folyamatos karbantartást, amellyel a lakóértéket megőrizték volna – folytatta. Ez azért lényeges momentum a hátrányos helyzetű falvak esetében, mert még mindig él az az illúzió, hogy üdülőfalvak jönnek létre - persze, van néhány kivétel – de ezeknek a házaknak az értéke progresszíven romlik. E településeken nemcsak a népesség, nemcsak az intézményhálózat öregedett el, hanem ezeknek a falvaknak az épületállománya is végletesen túlhasználódott. Ennek éppen ellentétei a nagyvárosok környékén zajló szuburbanizációs folyamatok, ahol tőkével, sajátos dinamikával jön létre a környezeti megújulás. A nagyobb léptékű folyamatok hatására már a településhálózatban is kialakult egyfajta népességáramlás a nagyobb városok és a gazdaságilag előnyösebb helyzetbe került térségek felé. A településhálózat szintjén lényeges a tőkének a szektorális és a térbeli elhelyezkedése azaz, a városi agglomeráció sűrűsödése és a közlekedési tengelyek rendeződése. Koszorú Lajos a folyamatokat ábrákkal, térképekkel szemléltette, amelyekből kiderült, hogy valószínűleg lesznek olyan térségek amelyek elnéptelenednek majd, különösen a száz főnél kevesebb lélekszámú településeket fenyegeti ez a veszély. Mindennek a hátterében az ott élők csekély érdekérvényesítő képessége, a helyi társadalmak milyensége, az értelmiség hiánya, a foglalkoztatás hiányzó esélye áll. Ezeken túl megemlítendő még a településrendszer azon sajátossága, hogy a településrendszer alapvetően aprófalvas szerkezetű. De mind ennél sokkal inkább kiemelendő, hogy alapvetően hibás a probléma megközelítése, hiszen a helyi vezetők még mindig a nagyberuházásoktól várják a fellendülést – véli Koszorú Lajos.

Bujdosó Judit